

Humanvetenskaplig handlingsteori: en retorikbaserad vetenskapsteori

Aristoteles fann två former av mänsklig kunskap: en kunskap om det som inte kan vara på annat sätt och en kunskap om det som kan vara på annat sätt. Den förstnämnda torde utgöra vad vi idag betraktar som ”vetenskap”. Den andra utgör den formen av kunskap som skulle vara föremål för retoriskt övervägande. Men vår vetenskapsuppfattning är redan från början genomsyrad av en *metonymisk* sammanblandning, då vi gärna använder ordet för resultatet av en aktivitet, hellre än för själva verksamheten. Aktiviteter tillhör just det som aristoteliskt ”kan vara på annat sätt”. Det går inte att bedriva ”objektiv” vetenskap utan att välja vad man betraktar och hur man behandlar det.

Att ”göra vetenskap”, att ”vetenskapa”, är inte att låta den externa, faktiska, orsaksbundna verkligheten mekaniskt tränga in i vår tanke. Att ägna sig åt vetenskap kräver ett flertal val av instrumentell karaktär. Det handlar om begreppsapparater, definitioner, metoder, resonemangsformer, etc. All detta är inget givet (även om vi tar det för givet) utan en topisk konstruktion som tillåter alternativ beroende på erfarenhet, kultur, mentalitet osv.

Hela vår vetenskap bygger i grund och botten på mänskliga val och mänskliga avgöranden och all vetenskap bygger således på en humanvetenskaplig handlingsgrund. Det är därför nödvändigt att uppmärksamma den retoriska medvetenheten som ligger till grund för all vetenskap.

Humanvetenskaplig handlingsteori är ett aristoteliskt retorik- och etikbaserad ämne som skapades på 80- och 90- talet på Nordiska institutet för samhällsplanering. En professur i detta ämne inrättades vid Institutionen för landskapsplanering i SLU och har alstrat en rad avhandlingar och forskningsarbeten. I det forskarnätverk som den humanvetenskapliga handlingsteorin utvecklats ingår ett flertal forskare från Sverige, Norge och Danmark. Inom retorikämnet har en rad kurser i Retorik som humanvetenskaplig kunskapsteori- och metod bedrivits under 5 år vid Södertörns högskola.

www.lpal.slu.se/projekt/hvht/